

OKRUHY K ZÁVĚREČNÝM ZKOUŠKÁM

Pedagogické studium pro pedagoga volného času

podle § 2 Vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Pedagogika

1. Vědní obor pedagogika.
2. Faktory rozvoje lidského jedince.
3. Výchova jako předmět pedagogické vědy. Výchova a sebevýchova.
4. Základní pedagogické pojmy a jejich vzájemné vztahy.
5. Cíle a obsah výchovy.
6. Výchovný proces a jeho etapy.
7. Efektivita výchovného procesu. Výchovné zásady.
8. Osobnost učitele a osobnost vychovávaného jedince.
9. Výchovné prostředky.
10. Škola a její klima.
11. Alternativní školy.
12. Vysvětli roli Rámcového vzdělávacího programu pro tvorbu Školního vzdělávacího programu školní družiny. Popiš vazbu RVP ZV a ŠVP školní družiny. Jmenuj a popiš klíčové a odborné kompetence žáka (dítěte), které se objevují ve školních vzdělávacích programech školních družin.
13. Vyjmenuj a popiš základní didaktické kategorie, které plánuje, realizuje a vyhodnocuje vychovatel, účastník zájmového vzdělávání nebo školní družiny. Vysvětli a popiš přípravu na edukační nebo volnočasovou, zájmovou aktivitu v kontextu požadavků ŠVP.
14. Základy školního managementu – systém a funkce řízení školství, vedení lidí, image školy, plánování, organizování, operativní řízení, kontrola, motivace.
15. Speciální pedagogika – odborná terminologie, teoretické vymezení, integrace a inkluze studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, speciálně pedagogické metody, systém škol a zařízení.

Literatura a prameny ke studiu

Pedagogika

KANTOROVÁ, J. a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I.* Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-024-0.

KANTOROVÁ, J. a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II.* Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-030-1.

Obecná a školní didaktika

KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

MAŇÁK, J. a ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

OBST, O. *Řízení výuky*. Olomouc: UP, 2013. ISBN 978-80-86768-48-9.

PRÁŠILOVÁ, M. *Vzdělávací program a jeho tvorba*. Olomouc: PdF UP, 2013. ISBN 80-7254-712-7.

Základy školního managementu

OBST, O. *Manažerské minimum pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: UP, 2013. ISBN 978-80-86768-49-6.

PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1415-5.

Speciální pedagogika

JERÁBKOVÁ, K. a kol. *Úvod do speciální pedagogiky*. Olomouc: UP, 2013. ISBN 978-80-244-3731-6.

RENOTIÉROVÁ, M., LUDÍKOVÁ, L. *Speciální pedagogika*. 4. vyd. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1475-9.

Psychologie

1. Předmět a metody psychologie, systém psychologických věd.
 - *Vysvětlete základní pojmy v psychologii (prožívání, chování, osobnost).*
 - *Psychologické metody poznávání člověka (experiment, pozorování, rozhovor, dotazníky a testy).*
 - *Systém psychologických věd.*
2. Determinace lidské psychiky.
 - *Biologická determinace lidské psychiky.*
 - *Sociální determinace lidské psychiky.*
 - *Duchovní dimenze determinace lidské psychiky.*
3. Emotivní procesy.
 - *Dělení emocí a jejich vlastnosti. Vliv emocí na proces učení.*
 - *Temperament a temperamentové typologie.*
4. Motivace a motivační činitelé.
 - *Vysvětlete pojem motivace a motivační činitelé.*
 - *Zátěžové situace, stres a reakce na stres (v oblasti emotivní, fyziologické a kognitivní), frustrace a konflikt.*
5. Duševní vývoj v období dospívání.
 - *Prepuberta, fyziologické změny, charakteristika poznávacích procesů, emoční a sociální vývoj.*
 - *Puberta, charakteristika poznávacích procesů, emoční a sociální vývoj.*
6. Duševní vývoj v období adolescence.
 - *Adolescence, kult těla, poznávací procesy, emoční a sociální vývoj.*
 - *Projevy rizikového chování v adolescenci, subkultura mládeže.*

7. Proces socializace.
 - *Uvedte cíle, obsah a fáze procesu socializace, charakterizujte základní socializační činitele.*
 - *Vysvětlete mechanismy socializace.*
8. Sociální a interpersonální percepce.
 - *Vysvětlete, jak dochází k formování dojmu, hodnocení vnímaných osob.*
 - *Které faktory ovlivňují interpersonální percepci? Charakterizujte chyby interpersonální percepce.*
9. Sociální interakce.
 - *Popište základní druhy interakce (kooperace, soupeření, konflikt).*
 - *Charakterizujte podstatu agrese a agresivity a možnosti prevence jejich výskytu.*
 - *Interpersonální konflikty a možnosti jejich řešení.*
10. Interpersonální komunikace.
 - *Charakterizujte proces lidské komunikace. Srovnejte verbální a neverbální komunikaci.*
 - *Uvedte základní pravidla dobré komunikace*
11. Sociální skupina.
 - *Uvedte klasifikaci sociálních skupin. Popište základní znaky malé sociální skupiny. Vysvětlete pojmy skupinová struktura a dynamika, sociální pozice, status, role, prestiž.*
 - *Popište vliv skupiny na jedince (sociální facilitace, inhibice, mechanismy sociálního tlaku, konformita).*
12. Pojem, druhy a obecné zákony učení.
 - *Charakterizujte podstatu procesu učení, učení v širším a užším pojetí, učení bezděčné a záměrné. Uvedte obecné zákony učení, popište vliv opakování na proces učení.*
 - *Popište základní druhy učení (podmiňování, senzomotorické, verbální a pojmové, problémové, sociální učení) ve vztahu k výchovně vzdělávacímu procesu.*
13. Činitele ovlivňující průběh učení.
 - *Charakterizujte vnitřní a vnější činitele ovlivňující průběh učení.*
 - *Vliv sebevědomí na úspěšnost jedince. Možnosti rozvoje přiměřeného sebevědomí.*
 - *Styl učení. Pravidla pro efektivní učení.*
14. Motivace a učení.
 - *Vysvětlete podstatu motivace vnější a vnitřní, počáteční, průběžné, výsledné.*
 - *Charakterizujte faktory ovlivňující motivaci (vliv úspěchu a neúspěchu, naučená bezmocnost, novost situace, aktivita, sociální faktory, zájem, stanovení cíle, souvislost s předchozí činností, s životními cíli, tendence dokončit úkol, odměna a trest).*
15. Psychologické aspekty poskytování zpětné vazby.
 - *Odměna a trest a jejich využití v pedagogickém procesu. Podstata, druhy, faktory, ovlivňující jejich účinnost.*
16. Zásady péče o duševní zdraví.
 - *Vysvětlete pojmy psychická zátěž, stres, syndrom vyhoření.*
 - *Popište vhodné strategie překonání a prevence stresu a syndromu vyhoření.*
 - *Principy duševní hygieny v edukačním procesu.*

Literatura a prameny ke studiu

Základní literatura

- PLEVOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z obecné psychologie*. Olomouc: UP, 2013. ISBN 978-80-86768-69-4.
- PLEVOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: UP, 2013. ISBN 978-80-86768-68-7.
- PLEVOVÁ, I. *Psychologické metody pro výchovné poradce*. [CD-ROM]. Olomouc: UP, 2017. ISBN 978-80-244-5229-6.
- PUGNEROVÁ, M. a kol. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0532-8.
- URBANOVSÁ, E. *Sociální a pedagogická psychologie*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1410-4.
- URBANOVSÁ, E. *Sociální psychologie a psychologie zdraví*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, 2019.
- URBANOVSÁ, E. *Pedagogická a školní psychologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, 2018.

Doporučená literatura

- MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1387-3.
- VACEK, P. *Pedagogická psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-684-1.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

Teorie a metodika zájmového vzdělávání

1. Sociální pedagogika jako vědní disciplína a pomáhající profese (vymezení, vztah k ostatním vědním disciplínám, obsah a úkoly sociální pedagogiky).
2. Prostředí a jeho význam ve výchově (typologie prostředí a jejich význam).
3. Vybrané aktuální otázky sociální pedagogiky (metody sociální pedagogiky, pedagogizace prostředí, osobnost sociálního pedagoga).
4. Sociální a pedagogická komunikace – charakteristika, účastníci sociální a pedagogické komunikace. Funkce komunikace. Druhy komunikace. Význam pedagogické komunikace v práci pedagoga volného času.
5. Vymezení volného času, volný čas dříve a dnes. Funkce volného času. Vnitřní a vnější činitele ovlivňující způsob prožívání volného času.
6. Volný čas dětí a mládeže jako společenský a pedagogický fenomén, jeho vymezení a specifika, aktuální výzvy.
7. Vztah výchovy a volného času. Pedagogika volného času a její odborná terminologie. Výchova mimo vyučování, její cíle a specifika.
8. Pedagog volného času, požadavky na jeho kvalifikaci, kompetence a osobnostní výbavu.
9. Odpočinkové a rekreační činnosti. Zájmy a zájmové činnosti, využití zájmů ve výchově, druhy zájmové činnosti. Zájmové vzdělávání. Metodika vedení zájmového útvaru.

10. Hra a její využití při výchovném působení ve volném čase. Vymezení pojmu hra, znaky hry, třídění her. Metodika uvádění her.
11. Zážiteková pedagogika, její vymezení a specifika. Základní principy zážitkové pedagogiky – manipulace komfortní zónou a zkušenostní učení. Využití cílené zpětné vazby v zážitkových aktivitách.
12. Programová příprava pobytové akce pro děti a mládež. Dramaturgie akcí.
13. Vliv přirozených prostředí – rodiny, vrstevnické skupiny a lokálního prostředí – na volný čas dětí a mládeže. Média, technologie a volný čas.
14. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání – střediska volného času, školní družiny a školní kluby.
15. Další školská zařízení realizující výchovu mimo vyučování. Význam nestátních neziskových organizací v oblasti volného času dětí a mládeže, vybrané spolky dětí a mládeže.

Literatura a prameny ke studiu

Základní literatura

- BENDL, S. a kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.
- KOCOURKOVÁ, V. *Vybrané kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: UP, 2013. ISBN 978-80-86768-61-8.
- MAREŠ, J. a KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: MU, 1995. ISBN 80-210-1070-3.
- PELÁNEK, R. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-353-6.
- VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: UP, 2013. ISBN 978-80-86768-73-1.

Doporučená literatura a prameny

- BURDA, J. a kol. *Tábory a další zotavovací akce*. Praha: NIDM, 2008. Aktual. vyd. ISBN 978-80-86784-59-5.
- ČINČERA, J. *Práce s hrou: pro profesionály*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1974-0.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HÁJEK, B. *Nástin metodiky vedení zájmové činnosti*. Praha: Univerzita Karlova, 2007. ISBN 978-80-7290-265-1.
- HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. *Zážitekově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2816-2.
- KAPLÁNEK, M. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.
- KNOTOVÁ, D. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-223-9.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
- MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada 2003. ISBN 80-247-0650-4.
- NEUMAN, J. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. 5. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-572-1.
- PLAŇAVA, I. *Průvodce mezilidskou komunikací*. Praha, 2005. ISBN 80-247-0858-2.
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, v platném znění.*